

TERMENII CORPULUI UMAN ÎN PERSPECTIVĂ ROMANICĂ

Nicolae FELECAN
(Universitatea de Nord, Baia Mare)

Termenii care denumesc părțile corpului uman se caracterizează prin apartenența la fondul cel mai stabil al unei limbi. Aceasta decurge din faptul că noțiunile pe care le exprimă sunt concrete și aparțin universului nemijlocit al omului. Termenii noi, proveniți din împrumuturi sau din creații proprii, și-au făcut loc în limbă numai atunci când cauze interne sau externe deosebite i-au favorizat.

În limba română, ca de altfel în toate idiomurile romanice, cuvintele din această categorie sunt în mare majoritate de origine latină. În lucrarea de față ne propunem să urmărim situația lor în perspectivă romanică.

O primă constatare este legată de faptul că majoritatea dintre ei continuă termenii latinești:

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
barbă	barba	barbe	barba	barba	barba
braț	braccio	bras	brazo	braço	bracchium
buric	ombelico	nombril	ombligo	umbigo	umbilicus
cur	culo	cul	culo	cú	culus
deget	dito	doigt	dedo	dedo	digitus
floc	fiocco	floc	flueco	choco	floccus
frunte	fronte	front	frente	fronte	frons
mână	mano	main	mano	mão	manus
mușchi	muscolo	muscle	músculo	músculo	musculus
ochi	occhio	oeil	ojo	oljo	oculus

os	osso	os	hueso	osso	ossum
palmă	palma	paume	palma	palma	palma
păr	pelo	poil	pelo	pêlo	pilus
piele	pelle	peau	piel	pele	pellis
pumn	pugno	poing	puño	punho	pugnus
sân	seno	sein	seno	seio	sinus
unghie	unghia	ongle	uña	unha	ungula
ureche	orecchio	oreille	oreja	orelha	auricula

Față de această situație generală, există altele particulare, care dovedesc o diversitate de aspecte, întâlnite la fiecare dintre limbile romanice. Ne oprim la câteva fapte:

- Dezvoltare semantică diferită.

Chiar și în cazul în care cuvântul latinesc s-a moștenit în toate limbile romanice, evoluția semantică nu este identică. *Piele*, de pildă, acoperă o sferă care, în latină, era redată prin trei cuvinte: *cutis*, *-is*, s.n. „piele de om“, „piele de animal“, *corium*, *-ii*, s.n. „*piele de animal*“ și *pellis*, *-is*, s.f. „piele de animal“, „blana animalului“. Din această tripletă, limbile romanice n-au păstrat pe *cutis*, iar situația celorlalte este următoarea: româna a moștenit pe ultimul, *pellis*, în forma *piele*, cu un sens foarte general, „pielea omului“, „pielea animalelor (prelucrată sau nu)“, în timp ce limbile romanice apusene i-au păstrat pe amândoi, dar i-au diferențiat semantic: urmașii lui *pellis* (it. *pelle*, fr. *peau*, sp. *piel*, pg. *pele*) denumesc atât „pielea omului“ cât și „pielea animalelor“, iar descendenții lui *corium* (it. *cuoio*, fr. *cuir*, sp. *cuero*, pg. *coiro*) numesc „pielea prelucrată a animalelor“. Doar it. *pelle* se poate extinde și la întrebunțări generale, acoperite de *cuoio*¹.

O situație asemănătoare întâlnim și la noțiunea „păr“. Latina avea doi termeni, *capillus*, *-i*, s.m. „părul capului“, „părul bărbii“, „părul animalelor“ și *pilus*, *-i*, s.m. „fir de păr“. Româna l-a moștenit pe al doilea, *pilus* > *păr*, cu sensurile existente la cei doi termeni. Limbile romanice apusene i-au atribuit descendenților lui *capillus* (it. *capelo*, fr. *cheveu(x)*, sp. *cabello*, pg. *cabelo*) înțelesul de „fir de păr“, „podoabă capilară“, iar urmașii lui *pilus* (it. *pelo*, fr. *poil*, sp. *pelo*, pg. *pêlo*) denumesc „părul bărbii“, „păr de pe corpul oamenilor și al animalelor“. În spaniolă, *pelo* poate fi termen generic, coexistând, pentru primul sens, „fir de păr“, alături de *cabello*.

¹ Râpeanu, *Lingvistica romanică*, p. 65.

- Preferința pentru anumite cuvinte dintr-o serie sinonimică.

„*Capul*“, una dintre noțiunile care au incitat imaginația omului, era denumit în latinește prin *caput*, *testa* și un derivat, *capitia*, ultimele două expresive. Dintre acestea, româna a moștenit pe *caput*, spaniola și portugheza s-au orientat spre *capitia*, iar italiana și franceza spre *testa*:

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
cap	testa	tête	cabeza	cabeça	caput capitia testa

„*Gura*“, o altă noțiune predispusă la denumiri metaforice, era redată prin *os*, *oris*, s.n., termen propriu, și diverse alte cuvinte figurate: *bucca*, s.f. „cavitate bucală“; (la pl.) „obraji“, *gula*, s.f. „gâtlej, beregată“; *rostrum*, s.n. „cioc“. Dintre ele, în trecerea spre limbile romanice, *os*, *oris* s-a pierdut, datorită structurii fonetice reduse și din cauza omonimiei parțiale cu *os*, *ossis*, s.n. „os“, iar celelalte s-au repartizat astfel:

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
gură rost ²	bocca	bouche	boca	boca	bucca ³ gula rostrum

Într-un raport de sinonimie intră, uneori, termenul propriu alături de derivate ale sale, cel mai adesea diminutive:

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
picior	piede	ped	pie	pé	pes petiolus
genunchi	ginocchio	genou		joelho	genu geniculum
călcâi	calcagno			calcanhar	calcaneum calcaneum+suf
spate	spalle		espalda	espádua	spatha, pl. spathula
coastă	costa costola	côte	costilla	costela	costa costa+suf.

² Astăzi dispărut cu acest sens.

³ *Bucca* are un descendent și în română, *bucă*, cu sensul „obraji“, „fese“, *gula*, în italiană, *gola*, cu sensul conservat din latină, iar în franceză, *gueule*, „botul animalelor“. Urmașii lui *rostrum* în spaniolă (*rostro*) și portugheză (*rosto*) semnifică „față“.

piept	petto	poitrine	pecho	peito	pectus *pectorina
cot	gomito	coude	codo	cotovelo	cubitus cubitellus
pumn		poignet	puño		pugnus pugnus + suf.

▪ Translarea semnificației de la o parte a corpului la alta, când sunt apropiate una de cealaltă sau nu sunt suficient conturate.

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
sprânceană	sopraciglio	sourcil	ceja	sobrancelha	supercilium cilium > cilia
geană	ciglio	cil	pestaña	pestana	cilium genna pistare + suf.
nas	naso	nez	nariz	nariz	nasus *naricae ⁴
nară	narice	narine	nariz	nariz	naris *naricae naris + suf.
umăr	spalla	épaule	hombro	ombro espádua	humerus spathula
spate	dorso spalle	dos	espalda	espádua costas	dorsum spatha, pl. spathula costa, pl.

▪ Împrumuturi din alte limbi.

Deși, cum s-a subliniat deja, acest domeniu terminologic nu a fost perturbat de modificările produse în evoluția societății latinești și romanice, totuși apar câteva împrumuturi sau se mențin cuvinte de substrat. Unele dintre ele au substituit termenii latinești:

⁴ Din *naris + nasica* „persoană cu nasul lung și ascuțit”, cf. Râpeanu, *Lingvistica romanică*, p. 67.

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
buză	labbro	lèvre	labio	lábio	labium labrum > labra (substrat)
gât	collo	cou	cuello	colo ⁵ perçoço	collum, post+ *cocceum (slav)
ceafă	nuca	nuque	nuca	nuca	(ar.) (substrat)
șold	anca	hanche	cadera	anca	(germanic) (germano-slav) cathedra
obraz	gota guancia	joue	mejilla	face	(celt.) *gauta (germanic) (slav) maxilla „falcă“ facia „față“
	caviglia	cheville	tobillo	tornozelo	clavicula „cheiță“ tubellum < tuber „umflătură“ tubercellum „umflătură mică“
gleznă					(slav)

Alteori, termenii străini au îmbogățit seria sinonimică a cuvintelor latine:

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
vintre pânțece burtă	ventre pancia trippone	ventre panse bedaine	viente panza barrigón	ventre pança barriga	venter pantex
față	faccia viso	face visage	haz rosto cara	face rosto cara	facies, facia visus „vedere“ visus + suf. rostrum cara (gr.)

Există și situații pentru limba română, când, în locul termenului latin, au apărut formații interne:

⁵ „Gât, gâtlej, grumaz“.

română	italiană	franceză	spaniolă	portugheză	etimon
bărbie	mento	menton	mentón	mento queixo	mentum *mento, -onis barbă + -ie capseum < capsa „cutie“
încheietură	pulso	poignet	puño	pulso	pugnis pugnis + suf. pulsus (der.)

Relevarea acestor situații, chiar dacă nu cuprinde decât o parte a termenilor care denumesc părți ale corpului uman, dovedește că, în acest domeniu, terminologia latinească moștenită este dominantă. Împrumuturile sunt rare și întâmplătoare și aparțin acelor cazuri în care termenul latinesc nu a avut forța să se mențină.

O altă trăsătură a acestor termeni este dată de prezența lor în vocabularele reprezentative ale limbilor romanice, ceea ce înseamnă o mare frecvență (F), semantism bogat (peste cinci sensuri) (S) și capacitate de derivare⁶ (minimum trei derivate) (D).

Situația lor în română și în principalele limbi romanice occidentale (italiană, franceză, spaniolă și portugheză) o prezentăm în tabelul care urmează⁷:

Noțiunea	Limba	Cuvântul	Origine	F	S	D
<i>barbă</i>	ro.	barbă	lat.	+	-	+
	it.	barba	lat.	+	+	+
	fr.	barbe	lat.	-	-	+
	sp.	barba	lat.	+	+	+
	pg.	barba	lat.	+	+	+
<i>braț</i>	ro.	braț	lat.	+	+	-
	it.	braccio	lat.	+	+	+
	fr.	bras	lat.	+	+	+
	sp.	brazo	lat.	+	+	+
	pg.	braço	lat.	+	+	+
<i>burtă</i>	ro.	burtă	incert	-	-	+
		pânțece	lat.	-	+	+
	it.	pancia	lat.	-	-	+
		ventre	lat.	-	+	+
	fr.	ventre	lat.	-	+	-
	sp.	panza	lat.	-	-	+
pg.	ventre	lat.	-	+	-	

⁶ Cf. *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*, p. 13.

⁷ El este alcătuit după *Vocabularul reprezentativ*, op. cit.

<i>buză</i>	ro.	buză	substr.	+	+	-
	it.	labbro	lat.	+	+	+
	fr.	lèvre	lat.	+	+	-
	sp.	labio	lat.	+	-	+
	pg.	lábio	lat.	+	+	-
<i>cap</i>	ro.	cap	lat.	+	+	+
	it.	testa	lat.	+	+	+
	fr.	tête	lat.	+	+	+
	sp.	cabeza	lat.	+	+	+
	pg.	cabeça	lat.	+	+	+
<i>călcâi</i>	ro.	călcâi	lat.	-	+	-
	it.	calcagno	lat.	0 ⁸	0	0
	fr.	talon	lat.	-	+	+
	sp.	talón	lat.	0	0	0
	pg.	calcanhar	lat.	+	-	-
<i>coadă</i>	ro.	coadă	lat.	+	+	+
	it.	coda	lat.	-	+	+
	fr.	queue	lat.	-	+	-
	sp.	cola	lat.	-	+	+
	pg.	cola	lat.	0	0	0
<i>coastă</i>	ro.	coastă	lat.	+	+	+
	it.	costa	lat.	+	+	-
		costola	lat.	-	+	-
	fr.	côte	lat.	+	+	+
	sp.	costilla	lat.	0	0	0
	pg.	costela	lat.	0	0	0
<i>cot</i>	ro.	cot	lat.	-	+	-
	it.	gomito	lat.	0	0	0
	fr.	coude	lat.	-	-	+
	sp.	codo	lat.	-	+	-
	pg.	cotovelo	lat.	0	0	0
<i>cur</i>	ro.	cur	lat.	-	-	+
	it.	culo	lat.	-	-	+
	fr.	cul	lat.	-	-	+
	sp.	culo	lat.	-	+	+
	pg.	cú	lat.	-	+	-
<i>deget</i>	ro.	deget	lat.	+	-	-
	it.	dito	lat.	+	+	-
	fr.	doigt	lat.	+	-	-
	sp.	dedo	lat.	+	-	+
	pg.	dedo	lat.	+	-	-
<i>față</i>	ro.	față	lat.	+	+	+
		chip	mg.	+	+	-
	it.	faccia	lat.	+	+	+
		viso	lat.	+	-	+
	fr.	face	lat.	+	-	-
		visage	lat.	+	-	-
	sp.	haz	lat.	-	+	-
	cara	gr.	+	+	-	

⁸ Semnul „0” reprezintă faptul că termenul nu apare în vocabularul limbii respective.

		rosto	lat.	+	-	+
	pg.	face	lat.	+	+	-
		rosto	lat.	+	+	-
<i>frunte</i>	ro.	frunte	lat.	+	-	-
	it.	front	lat.	+	-	+
	fr.	fronte	lat.	+	+	+
	sp.	frente	lat.	+	+	+
	pg.	fronte	lat.	-	-	+
<i>genunchi</i>	ro.	genunchi	lat.	+	-	-
	it.	ginocchio	lat.	+	-	-
	fr.	genou	lat.	+	-	-
	sp.	rodilla	lat.	0	0	0
	pg.	joelho	lat.	+	-	-
<i>gât</i>	ro.	gât	sl.	+	+	-
	it.	gello	lat.	+	+	-
	fr.	cou	lat.	+	-	-
	sp.	cuello	lat.	+	+	-
	pg.	colo	lat.	+	-	-
		pescoço	lat.	+	-	-
<i>gură</i>	ro.	gură	lat.	+	+	-
	it.	bocca	lat.	+	+	+
	fr.	bouche	lat.	+	-	-
	sp.	boca	lat.	+	+	+
	pg.	boca	lat.	+	+	+
<i>mână</i>	ro.	mână	lat.	+	-	+
	it.	mano	lat.	+	+	+
	fr.	main	lat.	+	+	+
	sp.	mano	lat.	+	+	+
	pg.	mão	lat.	+	+	-
<i>mustață</i>	ro.	mustață	lat.	-	+	+
	it.	mostaccio	germ.	-	-	+
	fr.	moustache	ital.	0	0	0
	sp.	bigote	(germ.)	+	-	-
	pg.	bigode	(germ.)	+	+	+
<i>nas</i>	ro.	nas	lat.	+	-	+
	it.	naso	lat.	+	+	+
	fr.	nez	lat.	+	-	-
	sp.	nariz	lat.	-	+	-
	pg.	nariz	lat.	+	-	-
<i>obraz</i>	ro.	obraz	sl.	+	-	+
	it.	gota	celt.	0	0	0
		guancia	germ.	0	0	0
	fr.	joue	celt.	0	0	0
	sp.	mejilla	lat.	0	0	0
	pg.	face	lat.	+	+	-
<i>ochi</i>	ro.	ochi	lat.	+	+	+
	it.	occhio	lat.	+	+	+
	fr.	oeil	lat.	+	+	+
	sp.	ojo	lat.	+	+	+
	pg.	olho	lat.	+	+	+
<i>os</i>	ro.	os	lat.	+	-	-

	it.	osso	lat.	-	-	+
	fr.	os	lat.	-	-	+
	sp.	hueso	lat.	+	+	+
	pg.	osso	lat.	+	-	-
<i>palmă</i>	ro.	palmă	lat.	+	-	+
	it.	palma	lat.	-	+	-
	fr.	paume	lat.	-	-	+
	sp.	palma	lat.	-	+	+
	pg.	palma	lat.	-	-	+
<i>păr</i>	ro.	păr	lat.	+	+	-
	it.	pelo	lat.	-	+	+
		capello	lat.	+	-	+
	fr.	poil	lat.	-	+	-
		cheveu	lat.	+	-	-
	sp.	pelo	lat.	+	+	+
		cabello	lat.	-	-	+-
	pg.	pêlo	lat.	+	-	+
		cabelo	lat.	+	-	+
<i>picor</i>	ro.	picor	lat.	+	+	+
	it.	piede	lat.	+	+	+
	fr.	pied	lat.	+	+	-
	sp.	pie	lat.	+	+	-
	pg.	pé	lat.	+	+	-
<i>piele</i>	ro.	piele	lat.	+	-	-
	it.	pelle	lat.	+	+	+
		cuoio	lat.	-	+	-
	fr.	peau	lat.	+	+	-
		cuir	lat.	0	0	0
	sp.	piel	lat.	+	-	+
		cuero	lat.	0	0	0
	pg.	pele	lat.	+	-	-
		coiro	lat.	0	0	0
<i>piept</i>	ro.	piept	lat.	+	+	+
	it.	petto	lat.	+	+	+
	fr.	poitrine	lat.	0	0	0
	sp.	pecho	lat.	+	+	+
	pg.	peito	lat.	+	+	+
<i>pulpă</i>	ro.	pulpă	lat.	-	+	-
	it.	polpa	lat.	0	0	0
	fr.	pulpe/mollet	lat.	0	0	0
	sp.	pulpa	lat.	-	-	+
	pg.	polpa	lat.	0	0	0
<i>pumn</i>	ro.	pumn	lat.	+	-	-
	it.	pugno	lat.	-	-	+
	fr.	poing	lat.	0	0	0
	sp.	puño	lat.	-	+	+
	pg.	punho	lat.	+	+	+
<i>sân</i>	ro.	sân	lat.	+	+	-
	it.	seno	lat.	+	+	-
	fr.	sein	lat.	0	0	0

	sp. pg.	seno seio	lat. lat.	- -	+ +	- -
<i>spate</i>	ro.	spate	lat.	+	+	-
	it.	dorso	lat.	0	0	0
	fr.	spalle	lat.	0	0	0
	sp.	dos	lat.	+	+	-
	pg.	espalda	lat.	+	-	+
	pg.	espalda espadua costas	lat. lat. lat.	0 + 0	0 - 0	0 - 0
<i>sprânceană</i>	ro.	sprânceană	lat.	+	-	-
	it.	sopraciglio	lat.	0	0	0
	fr.	sourcil	lat.	0	0	0
	sp.	ceja	lat.	-	+	-
	pg.	sobrancelha	lat.	+	-	-
<i>şold</i>	ro.	şold	(germ)	-	-	+
	it.	anca	germ.	0	0	0
	fr.	hanche	germ.	0	0	0
	sp.	cadera	lat.	0	0	0
	pg.	anca	germ.	0	0	0
<i>trup</i>	ro.	trup	sl.	+	-	+
		corp	lat.	+	+	-
	it.	corpo	lat.	+	+	+
	fr.	corps	lat.	+	+	+
	sp.	cuerpo	lat.	+	+	+
pg.	corpo	lat.	+	-	-	
<i>umăr</i>	ro.	umăr	lat.	+	+	-
	it.	spalla	lat.	+	+	+
	fr.	épaule	lat.	+	-	+
	sp.	hombro	lat.	+	-	-
	pg.	ombro	lat.	+	-	-
<i>unghie</i>	ro.	unghie	lat.	-	-	+
	it.	unghia	lat.	-	+	+
	fr.	ongle	lat.	-	-	+
	sp.	uña	lat.	-	+	-
	pg.	unha	lat.	+	+	+
<i>ureche</i>	ro.	ureche	lat.	+	+	+
	it.	orecchio	lat.	-	+	+
	fr.	oreille	lat.	+	-	+
	sp.	oreja	lat.	-	+	-
	pg.	orelha	lat.	+	-	+

Prezentarea acestor cuvinte conform criteriilor stabilite în conturarea vocabulelor reprezentative ale limbilor romanice ne permite să constatăm că ele se grupează în trei categorii, după cum răspund la toate cele trei criterii de selecție, la două criterii sau la un singur criteriu:

- Cuvinte care îndeplinesc cele trei criterii de selecție:

română: *cap, coadă, coastă, față, ochi, picior, piept, ureche* (8 cuvinte);

italiană: *barba, braccio, corp, faccia, fronte, labbro, mano, naso, occhia, piede, pelle, petto, spalla, testa* (14 cuvinte);

franceză: *bras, corps, côte, main, oeil, tête* (6 cuvinte);

spaniolă: *barba, boca, brazo, cabeza, cuerpo, frente, hueso, mano, ojo, pecho, pelo* (11 cuvinte);

portugheză: *barbă, bigode, boca, braço, cabeça, olho, peito, punho, unha* (9 cuvinte).

Dintre acești termeni, doar doi sunt comuni tuturor limbilor romanice: *cap, testa, tête, cabeza, cabeça* și *ochi, occhio, oeil, ojo, olho*. Alți doi se află în patru limbi: *piept, petto, pecho, peito* (fără franceză), și *braccio, bras, brazo, braço* (fără română).

- Cuvinte care îndeplinesc două dintre criteriile:

Limba	Criterii de selecție		
	F + S	F + D	S + D
română	braț buză chip corp gât gură păr sân spate umăr	barbă mână nas obraz palmă trup	mustață pântece
italiană	colo costa dito seno	capello viso	coda orecchio pelo unghia ventre
franceză	dos lèvre pied	epaule front oreille	talon
spaniolă	cara cuello pei peau	espalda labio piel rostro	cola culo dedo palma puño
portugheză	face labio mão pé rosto	orelha	cabelo

- Cuvinte care răspund la un singur criteriu:

Limba	Criterii de selecție		
	F	S	D
română	deget frunte genunchi os piele pumn sprânceană	călcâi cot pulpă	burtă cur șold unghie
italiană	ginocchio	costola cuoio palma	culo mustaccio osso pancia pugno
franceză	bouche cheveu cou face genou visage	queue ventre	barbe coude cul ongle os pume
spaniolă	bigote hombro	ceja codo haz nariz oreja seno uño	cabello panza pulpa
portugheză	calcanhar colo corpo dedo espadua joelho nariz ombro osso pele pescoço sobrancelha	cú seio ventre	fronte palma

O a doua constatare pe care o putem face se referă la faptul că între română și surorile ei occidentale nu există diferențe semnificative. Majoritatea cuvintelor din acest microsistem se regăsesc în vocabularele reprezentative ale fiecărei limbi, iar cele absente poartă amprenta inconsistenței noțiunilor pe care le

reprezintă și sunt cam aceleași în mai multe limbi. Rezultă că româna, și în acest domeniu, nu este mai puțin romanică decât limbile romanice occidentale.

BIBLIOGRAFIE

- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O., 2001.
- Felecan, Nicolae, *Terminologia corpului uman în limba română*, Cluj Napoca, Editura Mega Argonaut, 2005.
- Frățilă, Vasile, *Terminologia corpului omenesc în dialectul istroromân*, în AUT, XXXVIII, 2000, p. 127-198 și în *Studii de toponimie și dialectologie*, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2002, p. 211-312.
- Pușcariu, Sextil, *Limba română*, vol. I, București, 1976.
- Râpeanu, Reinheimer, Sanda, *Lingvistica romanică, Lexic — Morfologie — Fonetica*, București, Editura All Universitar, 2001.
- Renson, Jean, *Les dénominations du visage en français et dans les autres langues romanes. Etude sémantique et onomasiologique*, vol. I-II, Paris, 1962.
- Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*, Coordonator: Marius Sala, București, ESE, 1988.
- Zauner, Adolf, *Die romanischen Name der Körperteile. Eine onomasiologische Studie*, în „Romanische Forschungen“, 14, 1903, p. 339-530.

LA TERMINOLOGIE DES PARTIES DU CORPS HUMAIN DANS LA PERSPECTIVE ROMANE

Résumé

L'étude présente se propose de montrer de manière comparative la situation de ces mots dans l'espace roman.

Les faits sont évidents: il n'y a pas de différences essentielles entre le roumain et les langues soeurs. La plupart des termes de ce microsysteme sont hérités et se retrouvent dans les vocabulaires représentatifs de chaque langue. Les mots absents, provenus des emprunts ou des créations propres, ont leur point de départ dans le latin et s'expliquent

soit par l'inconsistance des notions respectives soit par des aspects d'homonymie.

Il est à retenir le fait que presque les mêmes mots posent des problèmes dans chaque langue romane.